

Začalo to hezky dlouho před vlastními svátky. Sníh ještě ležel na dvorku i na zahrádce Korefovy chaloupky a občas si zarejdl a zadováděl i vzduchem. Mrazy už arciť nebyly tak kruté a vlažnější větry, vanoucí čím dále častěji vesnici, dávaly tušiti blížící se jaro. V takovém, jinak mnohoslibném čase brávaly Modcheovy předsváteční útrapy počátek.

„Poslyš, Modche,“ — podle matriky se vlastně jmenoval Mordechaj, ale celý svět a i Rózi, vlastní jeho žena, říkali mu zkrátka Modche — „poslyš, Modche,“ řekla tedy Rézi, „bude pomalu čas objednat macesy.“

„Macesy,“ divil se Modche; „a co už zase počínáš bláznit, Rézi?“

„Nic neblázním, Modche, za pět neděl jsou svátky a to mne znáš, že já mám ráda všechno včas a v pořádku. A to ti řeknu, Modche, raději hned, z Vojkovic letos macesy nechci.“

Vojkovice byly sídlem náboženské obce, kam Modche přináležel, a vojkovický šames pekl odjakživa pro okolní ovečky macesy.

„Co zase máš proti vojkovickým macesům?“ ptal se Modche.

„Mám, Modche, to víš, že mám. Loni jsem náhodou viděla, jak je pekli. Když si na to vzpomenu, ještě dnes je mi špatně od žaludku. Všude plno smetí, pavučin — hanba povídat.“

Modche povážlivě vrtěl prošedivelou hlavou.

„A víš ty, Rézi, jestli to jinde není ještě horší?“

„Ať je, nebo není. Co oči nevidí, srdce neželí. Povídala

Felixka, nejlepší macesy že jsou z Libčan; tuze prý čisté a chutné. Tam dopíšeš a hned.“

Modche s mnohými ach a ouvej si připravil všecko ku psaní a nasadil si brýle.

„Tak co mám psát?“

„Co bys psal? Aby nám poslali macesy!“

„Ale kolik?“

„Už to zase nevíš? Přes třicet roků jsme spolu a každý rok ti říkám: Modche, napiš si, kolik jsme letos měli macesů . . . Ale kdepak! Kdyby se tě někdo zeptal, kolik loni Štěpán nebo Verfel utržili za jalovice, to víš na krejcar, ačkoli ti po tom nic není, ale co bys . . .“

„Tak řekni zkrátka kolik a nekaž.“

Rézi však ještě hodnou dobu kázala, než konečně Modcheovi naznačila, kolik balíků macesů má objednat, a výslovně musil v dopise podotknout, že macesy musejí být čisté, suché, dobře vypečené, a ne snad aby byly znečištěné popelem, nebo snad dokonce aby byly — chráníž pánbu — připálené. Dopis šťastně odeslán a následující týden uplynul ještě v obvyklém klidu.

Jednou podvečer však vrátil se Modche, nic zlého netuše, z hauzíru, a sotva vkročil na dvorek, div pod ním leknutím nohy neklesly. Celá jeho jindy tak klidná chaloupka byla obrácena vzhůru nohama. Na dvorku plno slamníků, polic, putynek, lavic a všeho možného domácího nářadí. Uvnitř v sednici a v komoře nebyla jediná věc na svém místě. Postele rozebrané a všude nalito vody jako při potopě světa. Ani sousta vařeného jídla nikde a zima všude jako v Sibiři . . . Pro tuhle každoroční spoušť měla Rézi jediné pojmenování: předsváteční úklid. A když Modche činil námitky — arcitěže jen krotké a nesmělé námitky — proti tomu hroznému řádění v tiché jinak jeho domácnosti, spouštěla Rézi hned na celé kolo: „Což ty, ty bys třeba v samé nečistotě shnil, tobě by to bylo jedno. Tvoje jediné štěstí je, žeš mne dostal za ženu. Nebýt toho, v samém nepořádku bys zašel,

naisto zašel, věř mně, Modche. Ale tohle uklízení už je tak v rodě, já jsem rozená Kantůrková, to mne znáš, a co pochází z našeho rodu a co má jméno Kantůrek — to sobě, Modche, pamatuj —, to sobě potrpí na úklid, na pořádek a na čistotu. Tobě, Modche, je arcit každé uklízení solf v očích, já to dobře vím, ale to již je tak v rodině. To sice, Modche, víš, že já nic proti tvé rodině nebo tvým přátelům nemám — bůh by mne za to musil trestat, copak je mi konečně také po nich —, ale co se týče pořádku a úklidu, to se tvůj rod s mým rodem měřit nemůže — — povídám, Modche, nemůže, a to si můžеш říkat, co chceš, s důrazem Rézi stála na svém, ačkoli chudák Modche ani nedutal.

Celý nekonečně dlouhý týden trvalo toto hrozné řádění v Modcheově domácnosti. V tom týdnu Modche časné ráno odcházel, a pokud jen možno bylo, pozdě večer přicházel domů. Za celý ten týden pořádně se nenajedl a pořádně se nevyšpal. Konečně „uklízení“ přece jen šťastně ukončeno. Všecko bylo vyběleno, vydrhnuto a vyčíděno. Ani na půdě, ani na mlátku, ba ani v kurníku nebylo prášku a nikde přes kříž stěblo přeloženo.

Nyní však nastávaly Modcheovi útrapy nové. Počínalo období takzvané „hadrové“. Rézi měla totiž podivnou, velmi nebezpečnou mánii. Modche ve své prostotě říkával, že má „hadrovou nemoc“. Kde se mohla dopídit prázdného pytle, zmocnila se ho okamžitě, rozstříhla vedví, čistě jej vyprala, ovrubila a vyzáplatovala a pak jej uschovala na půdu k ostatním. Už jich tam za těch třicet a několik let, co byla vdaná, měla celý stoh. A pořád ještě sháněla, nic jinak, než jako by na té velkolepé sbírce pytlových hadrů závisela spása její duše. Tyto pytlové hadry byly její pýchou a chloubou, a když takové předsváteční „uklízení“ bylo skončeno, snesla z půdy všechny tyto své drahocenné poklady a pokrýla jimi pečlivě podlahy v sednici, v komoře a v sínce. Divže jimi i střechu a dvorek nepokrýla. A že těch hadrů stále přibývalo, byla Rézi poslední leta nucena dávat je dvojatě, vždy dva a dva na sebe.

Toto hadrové období mělo pro Modchea cosi přímo děsivého. Když přišel domů, ať bylo venku sucho, nebo mokro, vždy hned na dvorku musil se vyzout z bot a vkročit do síně, ky bosou nohou jako do nějaké svatyně. V sínce za dveřmi měl přichystané bačkory a v těch teprve bylo mu dovoleno vejít do sednice. Vchod do komory měl v tyto dny vůbec a bezpodmínečně zakázán. V sednici čekaly ho nové svíce. Tyhle hadry ve své rezné jednotvárnosti byly odvědycky Modcheovým neštěstím. Hned když poprvé přišel k Rézi na námluvy a sotvaže vkročil do sednice, zamotal se do hadru na podlaze. Rézini rodiče si také potrpěli na hadry, to už tak bylo v rodině — a chudák Modche se natáhl jak široký tak dlouhý. Po všech cestách dovedl Modche kráčet, po dobrých i po špatných, ale po těchtole hadrech chodit nedoved — za živý svět nedoved! Jakmile na ně vkročil, nohy se mu do nich zapletly a byl rámus.

„Už mne zase chceš připravit do hrobu, Modche?“ nařikala Rézi. „Což nemůžeš ty nohy,“ — vlastně Rézi tyto Modcheovy končtiny pojmenovávala mnohem horším jménem — „zvedat jako jiní lidé? Já se dřu ve dne v noci, div duši nevypustím, jen aby byl všude pořádek, a on přijde a zrovna schválně mi skope všechny hadry.“ Modche nikdy ani nedutal. On vždy jen v těchtole dobách děkoval bohu, že nemají děti, protože by si musily chudinky v těch hadrách najisto polámat nohy.

V tom čase nastala u nich velká nouze o jídelní náčiní. Čtrnáct dní před svátky ukládala Rézi všední nádoby na půdu a dole nechala jen jeden talíř, jeden hrnek a jednu lžici. Těch čtrnáct dní před svátky nikdy nemohli oba manželé jíst současně, vždy musil jeden čekat, až se druhý nají. V tom čase také už Rézi počínala zle hubovat, že objednané macesy ještě nedošly, a všechnu vinu svalovala na Modchea, on že jistě špatně napsal adresu. Modche děkoval bohu, když konečně přece přišel posílek mukařovské pošty a přinesl avízo na došlé macesy. Vyřizoval, hned že si má Modche pro ně přijít. Macesy že se cestou nějak pochroumaly,

že je to všechno rozbité a plná že je toho kancelář. Pan poštovní mistr že se stuchá až jediná hrůza.

Sotva poslíček za sebou zavřel dveře, zle se Rézi pustila do muže. Tohle že bude pěkné nadělení. Macesy že budou napadř a budou se musit vyhodit. Ale pročpak on ji, Modche, neposlechl, když ona, Rézi, chtěla macesy vzít z Vojkovic? Je tam pár kroků a mohlo to být bez útrat a v pořádku. Ale nikdy nesmí být po jejím — bože, zastíň! —, to on si umíní, že objedná macesy až z pekla horoucího, odněkud z Libčan — bůhví kdo mu to napískal —, a teď to má!

Nebyla to sice pravda, že Rézi chtěla macesy z Vojkovic a Modche z Libčan, opak byl svatou pravdou, ale když ona, Rézi, byla taková, že všechno dovedla obrátit a všechny nedody svalit na muže.

Modche mlčky skláněl ustaranou hlavu, došel si pro Hanzalku a společně šli do Mukařova na poštu. Když tam přišel Modche do poštovní kanceláře, div neomdlel. Všude po podlaze, kam oko pohlédlo, samé macesy — vlastně trosky macesů. Macesy byly baleny v pouhém papíru, provázky se cestou zpřetrhaly, papír se protrhal, a tak došly macesy do Mukařova ve stavu přímo zoufalém. Bylo to všechno možné, jenom ne macesy. Nejspíše se to ještě podobalo řezance.

Za stálého láčření páne poštmistrova naložila Hanzalka macesové pozůstatky do nůše a ubírala se s Modchem smutně k domovu. Modchea cestou napadlo, že snad nějaký tajný antisemita si na jeho macesech zchladil žáhu, — co takový maces potřebuje?

Lehko se domyslit, ale smutno vyprávět, jakého přivítání se doma Modcheovi dostalo. Rézi div o rozum nepřišla. A kategoricky prohlásila, ona že takové smetí do své počestné a čisté domácnosti nepřijme.

Okamžitě ať to Modche s Hanzalkou odnesou zase zpátky do Mukařova na poštu a pan poštovní mistr ať to hned pošle zase, odkud to přišlo. Však ona, Rézi, zná také chválabohu zákony a paragrafy.

A tak šli Modche s Hanzalkou se svým truchlivým nákladem

dem do Mukařova. Na poštu až nedošli, neboť pan poštovní str, jak je spatřil oknem, zdaleka již na ně volal, aby se nepopovážili chodit mu s tím smetím na poštu, nebo že je rovnou vyhodí, — jako že se Cmíral jmenuje!

A tak šli zase k domovu. Když přicházeli ku vsi, řekl Modche k Hanzalce: „Znáte, Hanzalko, moji. Kdybych ty macesy zase domů přinesl, chyt by se jí fantas a já bych s ní neobstál. Půjдете humny, aby vás neviděla, a přes naši zahrádku dostanete se na dvorek. Vylezete tře na půdu a vysypete ty macesy za komín. Až moje někde odejde, tak si je uklidím. Doma řekneme, že pan poštovní už macesy poslal zpátky.“

Jak ujednáno, tak vykonáno. Než všeho do času, pámbu navěky!

V noci se strhl ukrutný vítr, ošťásl základy Modcheovy chaloupky, vyrazil vikýř u půdy, fičel a proháněl se půdou jako zběsilý a odtud odnášel na dvůr i náves celé spousty rozbitých macesů.

Ráno, ještě za tmy, kupil se kol domku zástup lidu a jeden přes druhého se divil, že zase židům padá z nebe mana jako za starých biblických časů.

„Tihle židé mají z pekla štěstí,“ mnil jeden soused, „ku všemu lehko přijdou. Našinec, když si mazance neupěče, tak jich nemá, a jim ty macesy padají z oblak.“

Povstaly hlukem přivábená, vyběhla Rézi také ven — jen tak, jak vstala, v jedné spodničce a bez kazajky, a pohlédl kolem, rázem pochopila situaci. Chvíli zůstala všechna vyjevena, pak ale do ní vjel život.

„Modche! Modche!“ křičela, co měla síly, a běžela zpátky do sednice.

Ale Modche už byl tentam. Když slyšel venku hluk, vyhlédl oknem. Také on rázem prohlédl situaci a vzal spěšně do zajecích. Ani se s Rézi nerozloučil, na snídání nečekal, utekl a navrátil se až večer.

Týden se Rézi naň hněvala a den co den mu vařila zaprážené brambory. To byla její obvyklá pomsta a zároveň i pro-

jev jejího nejvyššího hněvu. Ani to ji neudobřilo, když Modche s Hanzalkou přivezli z Vojkovic krásné, čisté a neporušené macesy — jeden jako druhý! Až teprv o eriv pesach se jí jazyk zase rozvázal. Poprvé po velkém „úklidu“ pouštěla muže do komory, aby si tam připravil sedr, a při té příležitosti naň poprvé promluvila. Nařizovala mu totiž, aby v komoře nic nezamazal, nerozházel, a hlavně aby neskopal hadry.

A dobrý Modche, připravuje si sedr, z hloubi své duše děkoval Všemohoucímu, že jeho předsváteční útrapy jsou — pro letošek — skončeny.